

NOBELVÄNNEN

Nr 1

Medlemstidning för Nobelmuseets Vänner

2019

Tingshuset Karlshall

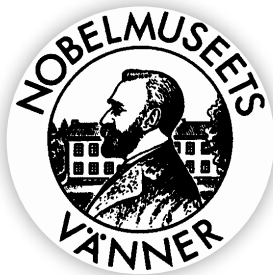
Läs mer på sidan 35

Innehåll:

Styrelsen för Nobelmuseets Vänner 2019.....	3
Ordförande har ordet – Ulrika Lundgren	4
Årsmötet 2019	7
Verksamhetsberättelse 2018	9
Medlemsfest 2018	19
Nobelveckan 2018	21
Nobelveckan Föreläsningar	22
Nobelveckan med invigning av broutställning	24
En utomparlamentarisk process för en ny bro vid Björkborn	29
Allt är gift – Boris Holm	33
Ur gamla gömmorna	35
Högtidstal 2018	38
Nobel Prize Museum	40
Medlemsinformation och medlemskort	42
Händer i vår på Nobelmuseet.....	44

Tidningen Nobelmuseets Vänner ges ut av Föreningen Nobelmuseets Vänner Redaktör – Jaana-Kaisa Björk

Omslagsbild – Tingshuset Karlshall, vinterbild – Bakom skyntar "Finkan", som i dag är Karlskoga Konsthall. Foto R. Tilander – Karlskoga Bergslags Hembygdsförening

Nobelmuseets vänner – Styrelse 2019

<i>Ordförande</i>	Ulrika Lundgren	ulrika.lundgren@karlskoga.se
<i>Vice ordförande</i>	Annelie Rådesjö	alfrednobel146@gmail.com
<i>Sekreterare</i>	Susanne Morfeldt-Hafstrand	susanne.morfeldt-hafstrand@ptj.se
<i>Kassör</i>	Sif Eklund	sif eklund@gmail.com
<i>Ansvarig medlemsregistret</i>	Anita Öjendal	anita@ojendal.se
<i>Redaktör Nobelvännen</i>	Jaana-Kaisa Björk	jaanakaisa.bjork@outlook.com
<i>Redaktör hemsidan</i>	Olof Frisk	olof.frisk@gmail.com
<i>Ledamot</i>	Boris Holm	boris.holm@bahnhof.se
<i>Ledamot</i>	Alf Rosberg	alfrosberg@telia.com
<i>Suppleant</i>	Boo Thuvander	boo.thuvander@telia.com
<i>Suppleant</i>	Christel Nilsson	aoch.nilsson@telia.com
<i>Suppleant</i>	Monica Albertus	albertus.monica@telia.com
<i>Revisor</i>	Birgitta Öster	
<i>Revisor</i>	Per Aspeli	per.aspeli@outlook.com
<i>Revisorsuppleant</i>	Ulf Sjöstrand	ulf.sjostrand@hotmail.com
<i>Adjungerad</i>	Anneli Lyckeborn	anneli.lyckeborn@nobelkarlskoga.se
<i>Valberedning, sammankallande</i>	Marie-Louise Naucér	marie-louise.naucler@live.se
<i>Valberedning</i>	Lena Sjöstrand	sjostrand_lena@hotmail.com
<i>Valberedning</i>	Mikael Björk	mikael.bjork@outlook.com

*Ulrika Lundgren
Foto Lena Edlund*

Ordföranden har ordet

Visst är det lite vår på väg, trots allt! Ett säkert vårtecken är att tidningen Nobelvännens första nummer kommer. En tidning som ges ut tack vare våra annonsörer som genom sina bidrag ger oss möjlighet att trycka och skicka ut Nobelvännens. Även tack vare vår duktiga redaktör Jaana-Kaisa Björk, som så fint får ihop kunskap och händelser som stödjer vårt fantastiska museum, Alfred Nobels hem.

Nu när Nobelmuseet i Stockholm byter namn, till Nobelprismuseet, får Karlskoga till slut, vara ensamma i Sverige om att ha vårt Nobelmuseum. Detta sporrar oss som vänförening.

Nu vill vi verkligen fortsätta med att bygga broar för att ge stöd och öka kunskapen om Alfred Nobels svenska hem och som gjorde Nobelpriset till en svensk angelägenhet.

Sedan förra tidningen gavs ut har Nobelmuseets Vänner verkligen bidragit till brobyggande. Dels mellan Kungliga tekniska högskolan och Nobelmuseet i Karlskoga. Dels mellan Örebro Universitet och Alfred Nobels Björkborn. Allt tack vare att ni medlemmar stödjer föreningen genom att vara medlemmar.

Att bygga broar handlar, inte minst, om mötet mellan människor, från olika generationer, från olika kompetensområden och med olika förutsättningar. Örebro Universitet har genom professor och rektor Johan Schnürer, verkligen bidragit till att Nobelmuseets Vänner kunnat bidra till att bygga broar mellan årets Nobelspris och alla människor som kom och lyssnade på dessa intressanta föredrag. Vi hoppas verkligen att detta brobyggande kan fortsätta även 2019.

Att bygga broar handlar även om att tillvara ta människors olika kompetens. Att samla människor från olika professioner och branscher för att kommunicera, byta erfarenheter och genom detta få andra och nya idéer. Genom vår landshövding Maria Larssons stöd och genom Olof Frisk och Alf Rosbergs enträgna arbete, har olika professioner skapat modeller för en ny bro fram till Alfred Nobels Björkborn. Detta är verkligen exempel på gott brobyggande.

Alfred Nobel stod för att öka den humana hållbarheten genom att stimulera människor till utveckling och goda uppfinningar genom sina olika Nobelpris. Människor som utvecklas skapar hållbara resultat. Nobelmuseets Vänner är till för dig som medlem. Genom olika ”brobyggarinsatser” vill föreningen ge inspiration att bidra och göra skillnad. Att ge möjlighet att träffa människor från olika generationer och med olika kompetens.

Att genom olika insatser och aktiviteter, vara med och öka den humana hållbarheten i Alfred Nobels anda.

Vänföreningen vill tacka platschef Christer Franklin, för alla års troget arbete och all hjälp för föreningens bästa. Christer har valt att anta nya utmaningar. Vi hälsar Anneli Lyckeborn, som ny chef, varmt välkommen till Nobelmuseet i Karlskoga. Utan den fantastiska och lojala personal som finns hade vi inte haft den verksamhet på Alfred Nobels Björkborn, som finns idag. Tack till er alla.

Nu ser vi fram emot våren och hälsar Nobelvännernas vårtalare 2019, kommunstyrelsens ordförande Tony Ring, och alla er medlemmar, välkomna till årets Valborgsfirande, 30 april.

*Ulrika Lundgren
ordförande, Nobelmuseets vänner*

SVENSK ■ FASTIGHETSFÖRMEDLING

Är du miljonär?

*Vi är mäklaren med koll på läget.
Värdera din bostad och hitta dina köpare hos oss. Välkommen!*

Bergsmansgatan 4, Karlskoga
Tel. 0586-552 00 • E-mail: sf.karlskoga@svenskfaste.se • www.svenskfaste.se

Vi stöder Nobelmuseet:
Vikers AB

MAXI
ICA STORMARKNAD
KARLSKOGA

Öppet alla dagar
8-22

Gesällgatan 5, 691 34 KARLSKOGA
tel 0586-67670.

***Vi tandläkare
stöder Nobelmuseet:***

Helena Tollstoy

•

Catarina Rydberg Lundin

•

Susanne Morfeldt-Hafstrand

•

Jan Danielsson Munhålsan

Sebastian Cabander, VD för Karlskoga Energi och Miljö, föredragshållare på årsmötet för Nobelmuseets vänner 2019. Foto: Ulrika Lundgren.

Nobelmuseets vänner har genomfört sitt årsmöte den 24 mars 2019

Till årsmötet hade ett 30 tal medlemmar slutit upp. Årsmötet inleddes med att Sebastian Cabander, VD, Karlskoga energi och miljö, berättade om företagets uppdrag med utgångspunkt från hållbarhets perspektiv och Agenda 2030. Med fokus på kundernas behov vill Karlskoga Energi & Miljö skapa mervärden och utvecklas med hållbarhet som främsta mål. Att kunna möta en energimarknad i förändring där framtidens energilösning kommer vara en mängd olika lösningar.

Sebastian Cabander inledde med att berätta om vad Karlskoga energi och Miljö driver för verksamheter idag: Värmeverket – i stort är en helt komplett

anläggning. Eldistribution och drift – ca 9000 gatlyktor i Karlskoga. Vattenkraft – funnits 5 år i bolaget. Elhandel – företaget samarbetar med Jämtkraft. Stadsnät – ett öppet fibernät, men levererar inte tjänsten utan detta sköts av andra leverantörer. Vatten och avlopp – 6 miljoner kubikmeter vatten passerar genom systemen som behöver byggas ut och underhållas. Renhållningsverksamheten – sköts tillsammans med Storfors. Återvinning – 100 tusen ton avfall per år varav endast 3-5 % blir deponi och resten återvinns. Sist men inte minst biogasen där ett nytt avtal med Svealandstrafikens bussar ska köras på företags biogas.

Karlskoga Energi och Miljö ska inom respektive verksamhetsområde tillgoda den kvalitet och effektivitet som kunderna önskar. För att företaget ska kunna skapa ekonomisk tillväxt samtidigt som det ekologiska fotavtrycket kontinuerligt minskar och bidrar till människors hälsa och trygghet har även en organisationsförändring genomförts. Syfte och mål är att beslut och lösningar ska ske på rätt nivå. Att Karlskoga Energi och Miljö är en attraktiv arbetsgivare. Där företaget skapar synergieffekter för att möta framtidens krav. Föreningens ordförande tackade Sebastian Cabander för ett mycket inspirerande föredrag, med en vårbukett.

Årsmötet leddes av Boris Holm som lotsade igenom årsmötet på ett föredömligt sätt. Ur 2018 års verksamhetsberättelse lyftes särskilt fram Nobelvännernas insatser tillsammans med KTH, Kungliga Tekniska Högskolan och Karlskoga kommun. Samarbetet

med Örebro Universitet med inspirerande föredrag av olika professorer kring de olika Nobelprisen. Samt det pågående arbetet för att återuppföra Klockstapeln som den en gång såg ut. Efter genomgång av revisorernas berättelse beviljades styrelsen ansvarsfrihet. Medlemsavgiften fastställdes till 180 kr per medlem, för år 2020.

Till ordförande för 2019 omvaldes Ulrika Lundgren. Styrelsen konstituerade sig för 2019 enligt följande. Anneli Rådesjö, vice ordförande, Susanne Morfeldt-Hafstrand, sekreterare, Anita Öjendal, medlemsregistrator, Jaana-Kaisa Björk, redaktör tidningen Nobelvännen, Boo Thuvander, kassör, Sif Eklund, ekonomisk talesperson, Olof Frisk, hemsidesansvarig. Boris Holm, Christel Nilsson, Alf Rosberg och Monica Albertus är ledamöter i styrelsen.

*Ulrika Lundgren
Ordförande*

PRISMA

Välkommen till oss i Nya Folkets Hus!
Tel. 0586-315 90 alt 070-68 315 90

Vi serverar dig med:

**DAGENS LUNCH ALT. MATLÅDA • CATERING
MIDDAGSBESTÄLLNINGAR • STYRELSEMÖTEN
KONFERENSER • BEGRAVNINGSKAFFE M.M.**

Dessutom kan du få hjälp med att sy om och sy nytt i vår systuga.

Nobelvännerna

Verksamhetsberättelse 2018

Styrelsens sammansättning 2018

Ordförande	Ulrika Lundgren
Vice ordförande	Anneli Rådesjö
Sekreterare	Susanne Morfeldt-Hafstrand
Kassör	Sif Eklund
Ledamöter	Jaana-Kaisa Björk
	Olof Frisk
	Boris Holm
	Anita Öjendal
Suppleanter	Boo Thuvander
	Alf Rosberg
	Christel Nilsson
	Monica Albertus
Nobelmuseets representant	Christer Franklin/Anneli Lyckeborn

Övriga

Revisorer	Per Aspeli
	Birgitta Öster
Revisorssuppleant	Ulf Sjöstrand
Valberedning	Marie-Louise Naucélér (sammankall.)
	Mikael Björk
	Lena Sjöstrand

Styrelsen

Styrelsen har haft sju protokollförda möten under året samt årsmöte och konstituerande möte i mars. Styrelsen har mycket engagerade ledamöter, sekreterare, redaktör, medlemsregistrator, kassör för att nämnda några. Två möten har genomförts med museet inför medlemsfesten i oktober. Styrelsen representerades vid möte om Region

Örebros kulturplan 2018 – 2021. Flera styrelseledamöter har även representerat föreningen inför olika riktade utvecklingsfrågor. Exempel på detta är:

Olof Frisk och Alf Rosberg har haft en flera möten tillsammans, och var för sig, för att medverka till nya broar vid Alfred Nobels Björkborn.

Boris Holm och medhjälpare har genomfört kemishower för elever.

Anita Öjendal har representerat Nobelvännerna i planeringen av festligheterna kring Valborg. Jaana-Kaisa Björk, har som redaktör, haft ett flertal möten kring artiklar i tidningen samt frågan om återuppförande av klockstapeln. Sif Eklund har deltagit på möten kring återuppförande av Alfred Nobels trädgård.

Inför Nobelveckan har ordförande haft ett stort antal möten tillsammans med museet och (digitalt) med Örebro Universitet. Arbetsgruppen för 10 december har haft tre digitala möten som ordförande hållit. För stiftelsens projekt för av utvecklingsområdena; marknadsföring av museet och turist- och besöksdestination, har ordföranden deltagit på två möten.

Årsmöte

Årsmöte hölls den söndagen 18 mars, 2018 på Alfred Nobels Björkborn i matsalen på herrgården. Före förhandlingarna fick Nobelmuseets vänner förmanen att lyssna till professor Johan Schnürer, rektor Örebro Universitet. Rektorn kom med väldigt glada besked till Nobelmuseets vänner. Alfred Nobel var viktig som innovatör och ägare till Bofors. Universitetet kommer därför, tillsammans med professor i kulturgeografi, Mats Lundmark, att genomföra en studie om Karlskoga som kallas från kanontillverkning till 3D-printning. Ett forskningsprojekt som undersöker vad som gör det möjligt för företag och innovationer att växa fram i Karlskoga.

Det andra positiva beskedet var att rektor Johan Schnürer blev så imponerad av Alfred Nobels Björkborn när han deltog på mottagningen med Michael Rosbash och Michael W. Young, nobelpristagare i medicin. Samtalet med bland annat landshövding Maria Larsson om Alfred Nobels Björkborn och strävan att lyfta Alfred Nobels liv och gärning, imponerade. I samråd med landshövdingen beslutade därför Johan Schnürer att medverka till att universitetets insats till museet, blir rejält större. Herrgårdens betydelse för universitetet ska förtydligas och professor Johan Schnürer, kommer att hjälpa till med detta. Nobelmuseets Vänner gav spontana applåder och tackade varmt för dessa besked.

Föreningens ordförande tackade Johan och överlämnade en blomma.

Under ledning av Boris Holm avhandlades stadgeenliga förhandlingar. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Till ordförande omvaldes Ulrika Lundgren.

Tidningen Nobelvännen och nyhetsbrev

Jaana-Kaisa Björk har svarat för att två välfyllda nummer av tidningen "Nobelvännen" har kommit ut under verksamhetsåret. Därutöver har även två nyhetsbrev skickats ut. Tack vare våra annonsörer har tidningen kunnat tryckas och har skickats ut per post till medlemmarna. Tidningen har även lagts ut på offentliga platser som bibliotek och turistbyrå.

Medlemsregister för Nobelvännerna

Anita Öjendal är styrelsens medlemsregisteransvariga. Medlemmarna uppmanas att ange sina e-mailadresser vid inbetalningen av årsavgiften. Medlemmarna ombedes dessutom att vid behov kontakta Anita Öjendal för att uppdatera sina kontaktuppgifter. Anitas mailadress är: anita@ojendal.se

Nobelvännernas hemsida

Olof Frisk har fortlöpande ansvarat för kontakter och utformning avseende hemsidan. Statistiken visar att hemsidan haft närmare 6000 besök och ett flertal av besökarna kommer från utlandet. Hemsidan uppdaterades kontinuerligt under året. Man kunde anmäla sig som ny medlem via länk på hemsidan. Adressen till hemsidan är: www.nobelvannen.se.

Valborgsmässofirande

Att fira Valborg vid Alfred Nobels herrgård är en fin tradition som genomförs tack vare Kulturskolan, Rädda barnen, Nobelmuseet i Karlskoga och Nobelvännerna. Firandet genomförs numera på innergården. Vårmarknaden öppnade kl 17.00 och den härliga musikunderhållningen en timme senare. Så njutbart program där Elin Ahlström, Inga-Lill Brogeland och Ingrid Langaard ledde körerna: Småstjärnorna, Voices, Vokalensemblen, Blandade Röster och Cantöserna. Mathilda Norling, elev från Möcklengymnasiet, höll Ungdomens vårtal. Hennes tal handlade om den underbara våren, för de flesta. För andra rena mardrömmen, med kliande ögon, nysningar och bara besvär. Mathilda avslutade sitt tal med orden - ”Så ut och njut av vårens starka solsken och attjo, prosit på er mina vänner.”

Aktiviteter under året

Peter Krantz har stått på var Nobelmuseets vänners önskelista i flera år och bokades in redan 2017 för att kunna vara vårtalare 2018. Tack Peter. Han beskrev målande och uttrycksfyllt sin ödmjukhet och respekt inför naturens mirakel. Han avslutade sitt vårtal med ett fyrfaldigt leve för våren där hela publiken hurrade med. Uppskattningsvis hade cirka 700 besökare sökt sig till firandet. Brasan tändes bortanför fastigheterna, ner mot älven, av Kent Klintestrand, vår unika

museitekniker/konstruktör på Alfred Nobels Björkborn.

Broarna

Olof Frisk är Nobelvännernas expert avseende broarna och Alf Rosberg har goda kontakter i politiken, vilket medförde att KTHs arkitektutbildning var på besök för att ”bygga broar”.

Vid besöket deltog en hel klass av arkitektstudenter, Karlskoga kommun, Nobelmuseets Vänner och Nobelmuseet.

Arkitekterna i avgångsklassen arbetade tillsammans med handledare från civilingenjörsprogrammen och efter två veckor fanns 15 bromodeller klara. De fina bromodellerna är nu utställda i vagnslidret på Björkborn. Utställningen blev möjlig tack vare att Alf Rosberg och Olof Frisk åkte tur och retur till Stockholm för att hämta bromodellerna. Tack Olof och Alf! Kommunalråd Sven- Olof Axelsson klippte det blågula bandet och förklarade utställningen invigd med en önskan om att en bro snart skulle komma på plats. Inte minst med tanke på engagemanget från KTH och dess arkitektutbildning.

Sverigemiddag på Kungliga slottet

Fredagen den 14 september var det Sverigemiddag på Kungliga slottet i Stockholm. Landshövding Maria Larsson var värdinna för sällskapet från Örebro län. Ordförande hade förmånen att få representera Nobelmuseets Vänner och bjöd då personligen in kronprinsessan Viktoria till platsen som gjorde att Nobelpriset är svenskt.

Födelsedagsfest för Alfred Nobel

Alfred Nobels födelsedag firades den 26 oktober tillsammans med 50 medlemmar. Festligheterna startade i matsalen på Herrgården där Ragnar Sohlman berättade livfullt vad som händer från 1896, när Alfred Nobel avled och efterlämnade sitt berömda testamente. Ragnar Sohlman hade förordat honom att leda arbetet för att inrätta Nobelprisen. Tre Orlovhingstar på Björkborn har avgörande betydelse. Därefter vandrade medlemmarna upp till Stallet under stjärnorna av ett rejält fyrverkeri. Väl inne möttes alla av ljuv musik av Nobelvännernas husband BasBjörk, som alltid är lika uppskattade. Trerätters middag serverades och under middagen presenterades sig några nya medlemmar samt att Olof och Alf berättade senaste nytt kring broarna. Lotteri genomfördes för att samla in pengar till Klockstapelns återuppförande. Platschef Christer Franklin avtackades med tal, diplom och blommor. Ny verksamhetschef Anneli Lyckeborn hälsades välkommen.

Allt inom färg, tapet, golv & kakel

happy homes®

HAPPY HOMES KARLSKOGA

Öppettider: Vardagar 8–18, Lörd 9–14, Sönd 10–14

En väldigt trevlig kväll som numera är tradition och återkommer årligen.

Medlemsaktivitet

Boris Holm bokade in professor Olle Matsson Uppsala universitet, för Kemisamfundets och Nobelvännernas räkning. Professor Olle Matsson talade kring temat: ”Allt är gift – om dödliga ämnens roll i historien.” Föredraget genomfördes den 29 oktober och var en mycket uppskattad medlemsaktivitet. Flera skolungdomar kom också för att lyssna till föredraget.

Nobelvännernas hedersutmärkelse

Styrelsen för Nobelmuseets Vänner instiftade 2018 en hedersutmärkelse i syfte att lyfta fram personer som aktivt har bidragit till Nobelmuseets drift och utveckling i Karlskoga. Ett diplom skapat av konstnär och skulptör Göran Persson ges till mottagaren av utmärkelsen. Hedersutmärkelsen tilldelas en person som främjat museets bevarande eller utveckling, genom sina insatser eller någon som bidragit till be-

varande av eller ökade kunskaper om Alfred Nobels Björkborn. Nobelvännernas styrelse utsåg Peter Sundh till mottagare av hedersutmärkelsen 2018. Peter Sundh har under många år haft en betydande roll i utvecklingen av Nobelmuseet i Karlskoga till vad det är i dag. Ett besöksmål som väcker stort lokalt, nationellt och internationellt intresse. Hedersutmärkelsen delades ut i samband med högtidlighållande av Alfred Nobels minne den 10 december.

Nobelveckan

Nobelvännerna och Nobelmuseet i Karlskoga, hade tack vare professor och rektor Johan Schnürer, Professor Peter Johansson, Professor Magnus Johansson, Prefekt Ulrika Göransson och Professor Sven Helin, Örebro Universitet, ett samarbete med universitetet och dess eminenta profession. Detta innebar att Nobelmuseets Vänner och Nobelmuseet kunde erbjuda vetenskapliga lunch- och kvällsföredrag kring de olika Nobelprisen och ekonomipriset till Alfred Nobels minne. I samband med föredragen kunde även dagens

Karlskoga
Telefon 0771-62 10 00

lunch beställas. Nobelvännerna var där som värdar varje dag.

De spännande föredragen handlade om 2018 års Nobelpris och presenterades enligt:

- Kemi - "Riktad evolution av biologiska molekyler" - Tuulia Hyötyläinen, professor i Kemi vid Institutionen för naturvetenskap och teknik.
- Fysik - "Med ljus som verktyg" - Peter Johansson, professor i Fysik vid Institutionen för Naturvetenskap och teknik.
- Medicin - "Vårt immunförsvar och dess bromsmekanismer - på gott och ont" - Elisabeth Hultgren Hörnquist, Professor, Biomedicin, Immunologi, Inst. för Medicinska Vetenskaper.
- "Nobelpriset 2018 – från vanmakt till kliniskt genombrott" - Mats Breivald Överläkare/Onkolog Onkologkliniken USÖ Chef Palliativa enheten, specialistmottagningarna Karlskoga lasarett/ USÖ.
- Ekonomi - "Är hållbar ekonomisk tillväxt möjlig? Varifrån kommer tillväxten och leder den till vår undergång?" – Lars Hultkrantz, Professor Nationalekonomi på Handelshögskolan.
- Fred - "Stridsvapnet sexuellt våld mot kvinnor i Kongo" - Annsofie Adolfsson, Barnmorska Universitetslektor i kvinnohälsa vid Institutionen för hälsovetenskap.

SAAB

Saab Dynamics

Stort tack till Örebro universitet med hopp om fortsatt samarbete!

Nobeldagen den 10 december

Den 10 december genomfördes traditionsenligt för Alfred Nobels minne, med kransnedläggning vid bysten vid Alfred Nobels Björkborn. Högtidlighållandet är ett samarrangemang av Karlskoga-Nobel Rotary, Odd Fellow, Karlskoga församling och Karlskoga kommun. Från och med 2018 är även Möckeln Innovation, medarrangör. Nobelmuseets vänner är sammankallande för arbetet.

Högtiden inleddes med invigning av utställning med Kungliga Tekniska Högskolans studenters broar kl. 11.30. Kommunalråd Sven- Olof Axelsson klippte det blågula bandet.

Traditionsenlig kransnedläggning följde vid Alfred Nobels byst utanför Herrgården med tal till Alfred Nobels ära. Det traditionsenliga talet hölls av Per Aspeli från Karlskoga-Nobel Rotary som framförde sitt tal till Alfred Nobels ära. Fanfar framfördes av Magnus Ekoch Vera Tikkanen, elev från Kulturskolan. Därefter hade Boris Holm ordnat att Alf Prytz, och Kent Connedahl från testcenter, avfyra salut "Dubbel svensk lösen", till Alfred Nobels ära.

Därefter följde fantastisk pianokoncert i Stallet med kantor Riccardo Gnu-di, Karlskoga församling med servering av glögg och pepparkakor. Ett 50-tal personer hade anmält sig till den goda lunchen. Utdelning av Nobelvännernas hedersutmärkelse 2018 genomfördes

och därefter utdelning av Karlskogas Grafikstipendium 2018 av Siv Björck Kjellgren, Ordförande Kultur- och föreningsnämnden. Som avslutning serverades kaffe och Karlskoga kommun bjöd på bakelse.

Klockstapeln

Redaktör Jaana-Kaisa Björk och museitekniker Kent Klintestrand är det båda som mest drivit frågan om att åter bygga upp klockstapeln vid Alfred Nobels Björkborn. Kent har märkt upp träden i skogen som ska utgöra virket till klockstapeln. Tyvärr gjorde sommarens hetta att det var förbjudet att använda motorsåg, varför detta fått vänta. Jaana-Kaisa har letat upp skisser och foton för att kunna bygga upp en tidsenlig kopia. Kent har sparat klockan som satt i klockstapeln till den åter kan stå på plats. Under året har Nobelvännerna undersökt och fått klart att föreningen kan söka bygglov för klockstapeln. Detta kommer att ske under 2019.

Slutord

Nobelmuseets Vänner blickar tillbaka på ett 2018 fyllt av engagemang och framgång till stöd för Nobelmuseet i Karlskogas fortsatta drift och utveckling. Stort tack till platschef Christer Franklin som genom många år idogt och initierat, har arbetat för Nobelmuseet. Christer gick vidare till nya utmaningar.

Nobelmuseets Vänner hälsar varmt välkommen till Anneli Lyckeborn som

ny chef. Till sin hjälp har Anneli, Anna Melander som ekonomiassistent, som har sett till att verksamheten noggrant redovisas. Kent Klintestrand, unika museitekniker/konstruktör ser till att allt tekniskt fungerar som det ska liksom Mikaela Ståhl har gjort för konferensverksamheten.

Guiderna på herrgården har blivit fler under året. Trotjänaren på Björkborn är Peter Sundh, "Alfred Nobel". Nyhet för 2018 var den yngre Alfred Nobel, porträtterad av Maximilian Ficher. Arent Silfversparre gestaltades av Olle Söderberg. Husan Hulda Larsson genom Kicki Fjelde. Ragnar Sohlmans gestalt visades genom John Persson. Tack till Café Alfred Nobel som ser till att besökare och konferensgäster får något att äta.

Stort tack till all personal och guider på museet, som arbetar engagerat för att det Alfred Nobel stod för ska leva vidare och för att Karlskoga ska kunna erbjuda besökare ett intressant och spännande museum.

Landshövding Maria Larsson fortsätter att på olika sätt ge sitt stöd till Nobelmuseet i Karlskoga och ser verksamheten som en fortsatt betydelsefull del i profileringen av Alfred Nobels Karlskoga. Tack Maria!

Tack till professor Johan Schnürer, rektor Örebro universitet, som dubblarat det ekonomiska stödet till Alfred Nobels Björkborn. Tack Johan!

Tack även till Nobelstiftelsen i Stockholm som utökat sitt stöd genom att intendenten Margit Wittstein fortsätter katalogisera och registrera Alfred Nobels föremål.

Tack alla som bidragit till stöd för Nobelmuseet i Karlskoga under året!

Karlskoga den 24 mars, 2019

Ulrika Lundgren

Anneli Rådesjö

Susanne Morfeldt–Hafstrand

Jaana-Kaisa Björk

Olof Frisk

Boris Holm

Sif Eklund

Anita Öjendal

**DEFEATING
THE IMPOSSIBLE
SINCE 1886**

BOFORS TEST CENTER

www.testcenter.se

Intelligenta drift- och underhållstjänster för industrin och energibranschen

Maintpartner är specialist på drift och underhåll inom industrin. Vi hjälper till att öka produktivitet och minimera produktionsstörningar. Vi är också en säker partner för förändrings- och utvecklingsprojekt av alla storlekar.

300 professionella medarbetare i Sverige, 1800 globalt

4 typer av tjänster i Sverige: Projektjänster • Produktivitets- och digitala lösningar • Avtalsunderhåll • Driftavtal

3,3 arbetsolycksfall/en miljon arbetstimmar; utmärkt nivå genom långvarigt och uthålligt arbete (2017)

Vill du veta mer?

Kontakta gärna oss:

Mikael Hultgren, 070 323 13 41

Marcus Larsson, 073 020 01 62

Försäljning

Torbjörn Bäckman, 070 518 32 79

Administration

Jukka Kallionimi VD

+358 (0)50 453 27 27

Medlemsfest 2018

Den 26 november hade Förening sin årliga höstfest. Festdatum faller alltid till närmaste fredagen vid Alfred Nobels födelsedag den 21 oktober. Medlemmarna hade hörsammat festen som vanligt och var fulltalig med 50-tal entusiastiska nobelvännar.

Kvällen började med visning på självaste Nobelmuseet i Karlskoga med teaterguidning av Ragnar Sohlman alias Johan Persson. Med en entusiastisk inlevelse i rollen som Ragnar Sohlman guidades vi igenom den historia som

Välkomstdrink i Alfred Nobels matsal inför höstfesten och guidningen på Nobelmuseet i Karlskoga.

Ragnar Sohlman, Alias Johan Persson, berättade under guidningen om sitt arbete med Alfred Nobels testamente från 1896 – 1901 då det första Nobelpriset kunde delas ut.

han hade att berätta, om hans liv med Alfred Nobel. Ragnar Sohlman var nog den person som har betytt mest för att Nobelpriset har hamnat i Sverige med sitt noggranna och plikttrogna sätt att följa testamentets önskemål som en av testamentexekutörer.

Efter guidningen gick vi över till Mötesplats Alfred Nobel för att fira vidare och började med en skål för Alfred Nobels ära. Musiktrion Basbjörk med Andersson på piano, Wiggo Öberg på klarinett och Mikael Björk på bas underhöll som vanligt gästerna med sin finstämmiga musik.

På kvällen fick vi höra det tråkiga beskedet att mångårig medarbetare, platschef Christer Franklin skulle sluta på Nobelmuseet och går vidare till nya utmaningar. Vi tackar så hjärtligt Christer för alla de fina insatser som han har gjort för museet och det goda samarbetet med oss Nobelmuseets vänner. Du fattas oss! Kulturnämndens ordförande Siv Björk-Kjellgren överlämnade blommor som tack och vår ordförande Ulrika Lundgren överlämnade både ett diplom och blommor som tack för det den här tiden.

Men livet går vidare och vi fick redan samma kväll veta och träffa den nya platschefen, Anneli Lyckeborn, som skall ta över platschefsansvaret. Anneli har mångårig erfarenhet både om olika branscher inom arbetslivet och hon är

Christer Franklin, mångårig platschef på Nobelmuseet, avtackades av Ulrika Lundgren, ordförande för Nobelmuseets vänner.

Anneli Lyckeborn, ny platschef på Nobelmuseet i Karlskoga, välkomnades av Kulturnämndens ordförande Siv Björk-Kjellgren.

också aktiv inom politik i Karlskoga. Hon välkomnades av Kulturnämndens ordförande Siv Björk-Kjellgren med blommor och tal. Vi på Nobelmuseets vänner önskar henne välkommen "till oss" och ser framemot bra samarbete med henne. Nobelvänner kommer att ha en intervju med henne om hennes visioner och arbete på Nobelmuseet längre fram.

Under kvällen samlades pengar till Klockstapeln. Arbetet med klockstapeln går sakta men säkert framåt.

Kvällen avslutades med fyrverkeri som vanligt innan de glada och nöjda festdeltagarna lämnade museet och gick hem genom den mörka men ack så fina höstnatten.

*Text och foto
Jaana-Kaisa Björk,
Nobelvännen*

**Byggvaror
till lågpris!**

Linneback • Telefon 0586-72 20 10
www.nords.se

Första Nobelveckan i Karlskoga med föreläsningar om Nobelpris

Nobelmuseets vänner och Nobelmuseet i Karlskoga anordnade tillsammans med Örebro universitet och rektor Johan Snürers goda minne en föreläsningsserie om årets nobelpris och nobelpristagare på Mötesplats Alfred Nobel på Nobelmuseet i Karlskoga veckan före Nobeldagen. Föreläsningarna ägde rum under veckan måndag kemi, tisdag fysik, onsdag medicin, torsdag ekonomi och fredag föreläsning om fredspris. Onsdagens föreläsning var på kvällen, övriga föreläsningarna var vid lunchtid. I anslutning till föreläsningen fanns möjlighet till förtäring.

Föreläsningsserien var fösta i sitt slag i Karlskoga. Föreläsningarna handlade

dels om årets pris dels om pristagaren/pristagarna. Det var många som kom med tanke på att det var första gången det ordnades föreläsningsserie om nobelprisen i Nobelmuseet i Karlskoga. Föredragshållare var mycket kunniga i sitt område och belyste både prisets innehåll och motivering på ett sakkunnigt sätt. Många av dem gav också intressant inblick i pristagarens bakgrund och livshistoria. Det gav blodad tand och vi hoppas att kunna återkomma nästa år igen.

På nästa uppslag följer program med presentation av priset och föreläsare.

Nobelvännen

*Auktoriserad
hälsorådgivare*

Bergsmansgatan 2

Tel. 300 66

www.lifebutiken.se

Nobelveckan Föreläsningar i Karlskoga 2018

– Mötesplats Alfred Nobel, Stallet

Måndag 3/12 Föredrag – Nobelpris Kemi kl. 11.00 "Riktad evolution av biologiska molekyler". Tuulia Hyötyläinen, professor i Kemi vid Institutionen för naturvetenskap och teknik, Örebro universitet 	Tisdag 4/12 Föredrag – Nobelpris Fysik kl. 11.00 "Med ljus som verktyg". Peter Johansson, professor i Fysik vid Institutionen för naturvetenskap och teknik, Örebro universitet 	Onsdag 5/12 Föredrag – Nobelpris Medicin kl. 18.00 (OBS kvällstid) "Vårt immunförsvar och dess bromsmekanismer - på gott och ont". Elisabeth Hultgren Hörnquist, Professor, Biomedicin, inriktning Immunologi, Inst. för Medicinska Vetenskaper, ÖrebroUniversitet 	Torsdag 6/12 Föredrag – Nobelpris i Ekonomi till Alfred Nobels minne kl. 11.00 "Är hållbar ekonomisk tillväxt möjlig? Varifrån kommer tillväxten och leder den till vår undergång?" Lars Hultkrantz, Professor i Nationalekonomi på Handelshögskolan vid Örebro universitet. 	Fredag 7/17 Föredrag – Nobelpris Fred kl. 11.00 "Stridsvapnet sexuellt våld mot kvinnor i Kongo". Annsöfe Adolffson, Barmmorska Universitetslektor i kvinnohälsa vid Institutionen för hälsovetenskap, Örebro universitet.
"Nobelpriset 2018 – från vanmakt till kliniskt genombrott". Mats Breivald Överläkare/Onkolog Onkologkliniken USÖ Chef Palliativa Enheten Specialistmottagningarna Karlskoga lasarett / USÖ				

Årets Nobelpristagare i kemi har benästrat evolutionens kraft. Kungl. Vetenskapsakademien gav Nobelpriset i kemi 2018 till Frances H. Arnold California Institute of Technology, Pasadena, USA "för riktad evolution av enzymer". och George P. Smith University of Missouri, Columbia, USA tillsammans med Sir Gregory P. Winter MRC Laboratory of Molecular Biology, Cambridge, Storbritannien "för fagdisplay av peptider och antikroppar". Evolutionens styrka syns i livets mångfald. Enzymer framtagna genom riktad evolution används för att tillverka allt från biobränslen till läkemedel. Antikroppar utvecklade med en metod kallad fagdisplay, motverkar autoimmuna sjukdomar och kan i vissa fall bota spridd cancer.	Årets Nobelpristagare i fysik har gjort banbrytande upptäckningar inom laserfysik. Kungl. Vetenskapsakademien gav Nobelpriset i fysik 2018 till Arthur Ashkin Bell Laboratories, Holmdel, USA "för den optiska pincetten och dess tillämpning på biologiska system". och Gérard Mourou École Polytechnique, Palaiseau, Frankrike University of Michigan, USA Tillsammans med Donna Strickland University of Waterloo, Kanada "för deras metod att alstra högentensiva, ultrakorta optiska pulser". Extremt små objekt och otroligt snabba processer uppenbarar sig nu i nytt ljus. Med avancerade precisionsinstrument öppnas nya forskningsområden och en mängd industriella och medicinska tillämpningar.	Årets Nobelpristagare i medicin har etablerat en helt ny princip för cancerbehandling. Nobelförsamlingen vid Karolinska Institutet gav Nobelpriset i medicin 2018 till James P. Allison The University of Texas MD Anderson Cancer Center och Tasuku Honjo Kyoto University, Kyoto, Japan "för deras upptäckt av cancerbehandling genom hämning av immunförsvarets bromsmekanismer". Cancer är ett av vår tids största gissel och skördar miljontals liv varje år. Genom att förstärka immunsystemets inboende förmåga att angripa tumörceller har årets nobelpristagare etablerat en helt ny princip för cancerbehandling.	Riksbankens pris i Ekonomi till Alfred Nobels minne Årets pristagare i ekonomi har kopplat innovation, klimat och ekonomi i samverkan. Sveriges Riksbank gav sitt pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2018 till William D Nordhaus Department of Economics Yale University P.O. New Haven, USA och Paul M Romer NYU Stern School of Business, New York, NY, USA "för deras metoder om hur tillväxt och välfärd skapas". Årets pristagare har utvecklat metoder för att besvara några av vår tids mest avgörande och utmanande frågor om hur vi skapar långsiktig tillväxt och globalt välfärd.	Årets Nobelpristagare i fred tilldelas för sina ansträngningar för att få ett slut på användandet av sexuellt våld i väpnade konflikter. Den norska Nobelkommittén gav Nobelpriset i fred 2018 till Nadia Murad tidigare IS-fånge och Denis Mukwege Läkare/gynekolog vid Panzisjukhuset, Kongo-Kinshasa Medicine hedersdoktor vid Umeå universitet "för deras insatser mot användandet av sexuellt våld som vapen i krig och väpnad konflikt". Att hjälpa kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp i krigsdrabbade områden är avgörande för att nå fred. Kampen för att vittna om brottsligheten i det sexuella våldet som kvinnor utsatts för som vapen i krig och väpnad konflikt ska lyftas fram.
---	---	--	--	---

Till vänster: Sven-Olof Axelsson, kommunstyrelsens ordförande och Ulrika Lundgren, ordförande för Nobelvännerna efter bandklippning till broutställningen.

Till höger: Längst fram Olof Frisk och Alf Rosberg, initiativtagare till broutställningen på Nobelmuseet. Bakom deltagarna vid kransnedläggningen på Nobeldagen 2019 vid Alfred Nobels byst på gården utanför Alfred Nobels Björkborn.

Invigning av broutställning startade Nobeldagens festligheter

Frågan om bron över Timsälven till Nobelmuseet har gått vidare i snabb takt sedan förra hösten! Nobelmuseets vänner har med intresse följt olika turer under årens lopp och haft frågan uppe flera gånger i styrelsen. På sista styrelsemötet i våras tog man beslut att jobba mer aktivt på frågan. Styrelsemedlemmarna i Nobelvännerna, Olof Frisk och Alf Rosberg, har med stor entusiasm och engagemang arbetat med brofrågan, Olof med sina kontakter på KTH och Moelven och Alf med sina kontakter mot kommunen.

Studenter från KTH, både från arkitektlinjen och högskolans bro- och trätekniska linjen hade engagerats att göra förslag till ny bro över Timsälven i Karlskoga. Dåvarande ordförande i kommunstyrelsen, Sven-Olof Axels-

son, klippte bandet till broutställningen självaste Nobeldagen den 10 december 2019.

Femton olika förslag presenterades i form av skisser, modeller och fotomontage där modellerna hade placerats in i sin riktiga miljö. ”Modellernas storlek och fantastiska kvalitet gjorde att vi bestämde oss för att ta hem dessa till Karlskoga för en enkel utställning” berättar Alf och Olof! Utställningen har varit på museet sedan 10 december fram till sista februari i år. De som har haft möjlighet att se alla dessa förslag kan bara konstatera att det fanns många fina och fantasifulla förslag, den ena efter den andra. Mer utförlig artikel om brofrågan och dess framskridande av Alf Rosberg finns längre fram i tidningen på sidan 29.

*Bilder från
broutställningen.*

BAE SYSTEMS

Fortsättning av Nobeldagens festligheter

Nobelveckan avslutades på Nobeldagen, måndagen den 10 december, med sedvanligt tal till Alfred Nobels minne. I år var det Per Aspeli från Rotary Karlskoga tillika mångårig revisor på Nobelmuseets vänner som höll tal och lade ner kransen vid Alfred Nobels byst framför Nobelmuseet i Karlskoga. Hans tal finns längre fram på i tidningen på sidan 38. Fanfar framfördes av Magnus Ek, lärare på Kulturskolan och Vera Tikkanen elev

på dito. Därefter följde traditionsenligt fyra salut, som Bofors Testcenter stod för. Sedan gick publiken till Mötesplats Alfred Nobel för mingel med varm glögg och pepparkaka. Ricardo Gnudi, organist på Karlskoga församling, ansvarade för den fina musiken dagen till ära, som var uppskattad och bestod av musik från Frankrike, Italien och Sverige, platser där Alfred Nobel bodde under sitt liv.

Per Aspeli, Rotary Karlskoga tillika mångårig revisor på Nobelmuseets vänner håller tal på Nobeldagen omgärdad av representanter från Rotary Karlskoga, Odd Fellow, Nobelvännerna och Kulturskolans representanter.

Ricardo Gnudi, organist i Karlskoga församling spelar vid flygeln musik från Frankrike, Italien och Sverige.

Nobelvännernas hedersutmärkelse 2018

Efter lunchen delades ut två priser, Nobelvännernas hedersutmärkelse 2018 och Karlskogas Grafikstipendium 2018. Nobelvännernas hedersutmärkelse, som var första i sitt slag, gick till Peter Sundh för hans mångåriga insatser som guide på museet, som alias Alfred Nobel. Nobelmuseets vänner styrelse utser pristagaren. Tyvärr kunde Peter inte vara med och ta emot sitt pris. Motiveringen lyder följande:

”Peter Sundh har under många år haft en ledande roll i utvecklingen av Nobelmuseet i Karlskoga till vad det är i dag, ett besöksmål som väcker stort lokalt, nationellt och internationellt intresse. Peter har en förmåga att dela med sig av sina djupa kunskaper om historien kring Alfred Nobel och Nobelprisens tillkomst genom sina minst sagt engagerande berättelser.

När Peter framhåller Björkborns och Karlskogas betydelse för Nobelprisens tillkomst beskriver han historien bakom tillkomsten av ett av Sveriges starkaste Varumärken, Nobelprisen. Den process där Alfred Nobels nära medarbetare, Ragnar Sohlman, med stor energi och tålmodighet lyckades bemästra de svårigheter hinder som måste övervinnas innan Alfred Nobels testamente kunde stadfästas av Häradsnärheten i Karlskoga.

För oss i Karlskoga är berättelserna om Alfred Nobels verksamhet i Karlskoga blivit en viktig del i att tydliggöra de värden som haft mycket stor för det moderna Karlskogas utveckling: Innovation, Entreprenörskap och Internationella samarbeten. Det är den historien och dessa värdeord som är grunden till vårt eget varumärke: Alfred Nobels Karlskoga.”

Karlskogas Grafikstipendium 2018

Utdelning av Karlskogas Grafikstipendium 2018 gjordes av kultur- och fritidsnämndens ordförande Siv Björck Kjellgren, i år första gången tillsammans med firandet av Nobeldagen. Grafikstipendium gick till Altansukh Demberel, från Örebro. Juryn bestod av Lars Fasth, gallerist Kumla, samt Göran Persson kultursekreterare, Karlskoga kommun. Stipendiet som sedan 1996, utdelas i Karlskoga i samband med Nobeldagen den 10:e december består av 20 000: - samt inköp av grafik och separatutställ-

ning i Karlskoga Konsthall. Stipendiaternas bilder samlas och bildar en unik svensk grafiksamling. För närvarande kan samlingen ses i Karlskoga Bibliotek. Motivering:

”Altansukh Demberels bildvärld är både klassisk och modern, spänner mellan Monet och graffiti. Dessa organiska bilder har ett stänk av surrealism. Denna unga konstnär laborerar med många olika trycktekniker i sina verk.”

För dem som inte känner till så finns Karlskoga konsthall i dag i den byggnad,

som tillhörde Karlskoga Tingsrätt, där Alfred Nobels testamente lagfors 1897. Tingshusbyggnaden är tyvärr riven men ”finkan”, där konsthallen finns i dag finns kvar. Du kan läsa mera om tingshusbyggnaden längre fram i tidningen.

Efter avslutat program gick vi alla som var med nöjda och belåtna hem och många satte sig säkert framför Tv:n och tittade vidare på Nobelfestligheterna på Blå hallen i Stockholm med kunglig och nobla glans. Man kan bara vara oerhört tacksam för denna fina dag som vi karlskogabor kan ta del av och det minsta vi kan göra för att hedra en så värdefull person som Alfred Nobel var.

Text och foto Jaana-Kaisa Björk

Grafikstipendium 2018 gick till Altansukh Demberel, från Örebro. Här tillsammans med Kulturnämndens ordförande Siv Björk-Kjellgren.

Med världen som arbetsfält

Chematur Engineering utvecklar, projekterar och bygger kemianläggningar runt om i världen. Företaget ingår i koncernen Chematur Technologies med säte i Karlskoga.

**Chematur
Engineering**

www.chematur.se

En utomparlamentarisk process för en ny bro vid Björkborn

Vi är många som varit bekymrade över att broarna mot Björkborn varit stängda i flera år. Vad händer och skall det någonsin bli någon ny bro?

Det hela startade med att Olof Frisk kom att diskutera saknaden av en bro mot Björkborn med några kollegor på KTH. Det väckte tankar på att göra en studie där arkitektstudenter fick möjlighet att tillsammans med högskolans bro- och trätekniska kompetens ta fram förslag till en bro mot Björkborn.

Olof tog, med sedvanlig entusiasm, upp frågan med mig när vi träffades på ett Rotarymöte. Hur kan vi ta vara på denna möjlighet? Kan vi väcka liv i brofrågan på detta sätt? Eftersom båda är Nobelvänner fans det ingen tvekan om att göra ett försök.

Vi kom överens om att jag skulle ta kontakt med dåvarande kommunalrådet, Sven-Olov Axelsson, för ett möte för att lägga fram våra tankar. Resultatet av detta möte blev ett nytt möte denna gång med områdesansvariga politiker och tjänstemän beslutades att kommunen stöttar ett samarbete med KTH i syfte att ta fram förslag till en ny bro.

Projektet inleddes med att ca 30 studenter med lärare bjöds in till Karlsgoga och Björkborn för att få en bild av platsen, miljön och förutsättningarna för den nya bron. Besöket inleddes med att "Alfred Nobel" i egen hög person

bjöd på en fantastisk och levande visning av Alfred Nobels Björkborn. I samband med att kommunen bjöd på lunch presenterades förutsättningarna för bron. Ett övergripande tema som vi ville att arbetet skulle präglas av var TRADITION OCH INNOVATION. Avslutningsvis besöktes platsen för bron och studenterna fick möjlighet att få en känsla för miljön.

Efter lite drygt två veckor var studenterna färdiga med sina förslag. Vi var inbjudna till KTH, Stockholm, att delta i presentationen av de olika förslagen. Femton olika förslag presenterades i form av skisser, modeller och fotomontage där modellerna placerats in i miljön. Modellernas storlek och fantastiska kvalitet gjorde att vi bestämde oss för att ta hem dessa till Karlsgoga för en enkel utställning. Denna har nu varit tillgänglig för intresserade och bl.a. landshövding Maria Larsson uttryckte sin glädje över att något nu är på gång.

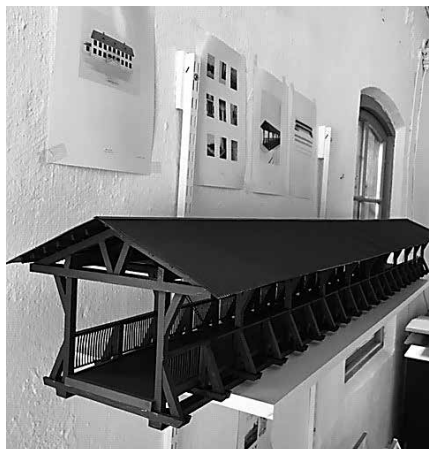
Det som nu händer är att Tre modeller har valts ut för en närmare granskning för att ta fram lite mer underlag som kan ligga till grund för ett slutgiltigt val av ett förslag. Här tittar man på förutsättningar för tillverkning, montage och naturligtvis pris.

När vi inledde denna process satte jag ett mål om att vi skulle kunna inviga den nya bron Valborgsmässaöften

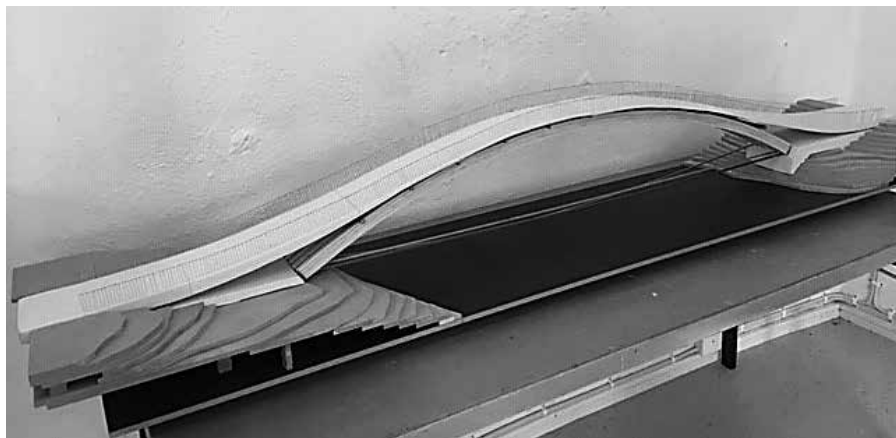
2019. Det var medvetet lite uppkäftigt och kanske orealistiskt men det har fått till följd att arbetet haft ett högt tempo. Samhällsbyggnadsförvaltningen har engagerat sig i projektet på ett mycket positivt sätt och kommunen har givit löfte

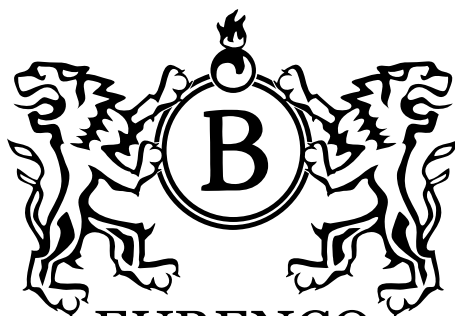
om finansiering i en omfattning som bör räcka till. Nu hoppas vi att allt går i lås för att få en ny bro till Björkborn på plats så snart som möjligt.

*Alf Rosberg
Nobelmuseets vänner*

*Tre broförlag från utställningen.
Foto Alf Rosberg*

EURENCO
BOFORS POWDERS

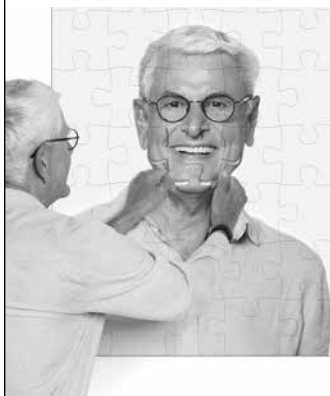
BOFORS HOTEL

Karlskogaregionens internationella mötesplats

www.boforshotel.se

VÄLKOMNA!

Tugga, tala, le

Tandimplantat ser ut, känns och fungerar precis som naturliga tänder. På Nobel Biocare är vi mycket stolta över vårt arv från Professor Brånemark som ledde fram till möjligheten att behandla tandlöshet med implantat.

I mer än 50 år har patienter över hela världen blivit behandlade med våra väldokumenterade implantat som tillverkas i Karlskoga.

Allt är gift

I samband med ett välbesökt arrangemang av Bergslagskretsens av Kemisamfundet och Nobelmuseets vänner måndagen 29 oktober fick åhörarna lyssna till professor Olle Matsson, Uppsala universitet, som föreläste under rubriken Allt är gift – om dödliga ämnens roll i historien från antiken till nutid.

För de flesta är arsenik ett välbekant gift, som använts i färger, tapeter, som läkemedel, för att få vackrare hy och på senare tid som anticancermedel. Ett annat känt giftigt ämne är koloxid, som bildas vid förbränning vid brist på syre. Cyanid, bly och kvicksilver samt andra tungmetaller tillhör också farliga ämnen som kan leda till allvarliga förgiftningar. Cyanid har använts eller används vid t.ex. jakt, fiske, guldutvinning och för att bekämpa ohyra. I samband med det sistnämnda har förgiftningar med åtföljande dödsfall ägt rum. Ett känt fall är att poeten Dan Andersson 1920 förgiftades på ett hotell i Stockholm efter cyanväterökning, varvid rummet inte hade luftats ut tillräckligt efteråt. Vid guldutvinning i floder med cyanid leder detta till att vattnet och därmed fisk förgiftas. I naturen och då också i mat kan mycket farliga gifter uppkomma i mögel. Botulinumoxid tillhör världens giftigaste ämnen och en miljarddel gram kan döda en människa. Trots detta används det som Botox för skönhetsingrepp. I Moçambique uppstod 1981 ett stort antal förlamningar

orsakade av vätecyanid genom felaktig hantering av kassava.

Intressant och viktigt att veta är att intagande av stora mängder vatten, flera liter, under kort tid kan leda till vattenförgiftning. Detta beror på att salterna i kroppen späds ut och att vatten då tränger in i cellerna och påverkar nervcellerna i hjärnan, vilket kan leda till förvirring och kramper. Stormhatt (äkt stormhatt) är en blomma som ibland finns i trädgårdar. Dess frön och rötter är särskilt giftiga och om man råkar äta av dessa kan det leda till allvarliga förgiftningar och även dödsfall.

Curare har länge i bl.a. Guyana använts som gift på pilar vid jakt, men kan också under kontrollerade betingelser utnyttjas vid narkos. Det misstänks att Raoul Wallenberg förgiftades av curare i Ljubliankafängelset i Moskva. I vissa delar av nuvarande Arabvärlden och Nepal finns mycket giftig honung vars gift kommer från rhododendronblommor. Denna honung har använts i krigföring varvid fiendesoldater blev närmast helt utslagna och kunde lätt besegras. Olika former av kemisk krigföring utvecklades senare i form av t.ex. klorgas, fosgen, senapsgas och nervgifter som tabun och sarin. På senare tid har nervgifter använts i terrorattacker som i Tokyo 1995 och vid attacker på enskilda individer i England under senare år och i Kuala Lumpur 2017. I Irak och Syrien har gas använts i krigföring mot olika grupper, även om

uppgifterna ibland är svåra att bekräfta. I framför allt USA och Ryssland finns stora lager av kemiska stridsmedel. Internationella överenskommelser har lett till att dessa har börjat destrueras, vilket gjordes med förråden i Libyen. Det finns ett internationellt förbud sedan 1969 mot användning av kemiska och biologiska stridsmedel, men det har inte alltid åttlytts. I detta sammanhang är det mycket intressant att Sverige under stor sekretess utredde produktion av sarin, varvid produktionen skulle ske i Karlskoga. Produktion av senapsgas var däremot tänkt att ske i Åkers Styckebruk. Planerna lades dock ner 1940. Sverige har bedrivit omfattande forskning inom området stridsgaser, varvid Sverige och USA har haft ett nära samarbete avseende skydd mot kemiska vapen.

Fritz Haber fick 1918 nobelpriset i kemi för uppfinningen att framställa ammoniak från luftens kväve, vilket ledde till storskalig och effektiv produktion av gödningsmedel. Dock var Haber också uppfinnare av stridsgaser, vilket ledde till stora kontroverser särskilt i Frankrike med tanke på stridsgasernas användning under 1:a världskriget. Stora mängder klorgas liksom senapsgas spreds av Tyskland mot fienden. Nervgaser kom inte till användning under världskrigen mycket p.g.a. att man fruktade att också fienden skulle ta till dessa vapen. Under antiken och även senare har man förgiftat dricksvatten vid belägringar för att bekämpa fienden. Svaveldioxid som är giftig och retande

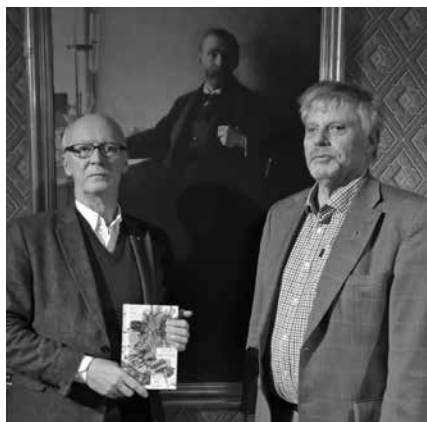
lät man driva in över den som belägrades. Under Krimkriget 1853-1856 kom kokodylcyanid i granater till användning och i amerikanska inbördeskriget användes klorgas i granater.

Inom rättsskipning har använts och används starka gifter vid avrättningar. Ett klassiskt exempel är att Sokrates fick dricka en giftbägare bestående av vin, opium och odört. I USA används idag också gifter vid avrättningar. I vissa delar av Afrika används gifter som sanningsserum för att avgöra skuldfrågor. Detta leder ibland till ett stort antal förgiftningar.

Olle Mattsson har bl.a. skrivit böckerna *En dos stryknin* (2012) och *Allt är gift – om dödliga ämnens roll i historien* (2018).

Boris Holm

*Nobelmuseets vänner och
Bergslagskretsen av Kemisamfundet*

*Olle Mattsson, från Uppsala universitet, föreläsare för kvällen och Boris Holm från Bergslagskretsen av Kemisamfundet och Nobelmuseets vänner, arrangör för kvällen.
Foto Jaana-Kaisa Björk*

"Ur de gamla bildgömmorna"

– Om gamla Tingshuset i Karlskoga

Undertecknad har kommit åt gamla tidningsurklipp från Karlskoga ur släktens gömmor. Tidningsurklippen är från Karlskogatidning, som tillhörde mina svärföräldrar Jean och Allan Björk. Där av idén att skriva några rader om gamla tingshuset. Tingshuset som ständigt är aktuellt i olika sammanhang i Karlskoga och påminner oss om dess värde med historiens vingslag för oss karlskogabor! Karlskoga Bergslags Hembygdsförening har varit behjälplig att låna bilder och ytterligare material till artikeln. Stort tack för dem!

Många vet säkert mycket av historien om tingshuset andra inte men det tål att upprepas. Kanske finns det något nytt och något man har glömt bort att läsa i artikeln! Bilder och skrift är från Karlskoga Bergslags Hembygdsförening och artikel som citeras är från Karlskoga Tidning. Årtalet från Karlskoga Tidning är runt 1960. Tyvärr finns inte datum och artikelförfattare i urklippen. Gamla Tingshus kallades också Karlshall. I detta tingshus lagfors Alfred Nobels testamente 13 februari 1897. Ett vackert och tidstypiskt hus. Tingshuset fanns där Tingshusparken finns i dag och Kungsvägen gick strax framför huset. På andra sidan vägen fanns då och finns fortfarande Karlskoga kyrka.

Texten nedan är från Karlskoga Tidning kring 1960. Rubriken lyder "Ur

de gamla bildgömmorna..." Textförfattare och tidningens utgivningsdatum saknas.

"Karlskogas gamla tingshus – även kallad Karlshall – var en ganska vackert byggnad, uppförd i trä, vitmålad och med en massa utbyggnader, torn och underligt brutna tak. Huset var omgivet av ett vackert järnstaket och sommartid prunkade vackra blommor kring den intilliggande springbrunnen vid den s.k. Trekanten.

Vid tingshuset fanns även polisstation inrymd. "Finkan" hade man i det långsmala hus, som nu fått rang och värdighet av konsthall. Förutom arrest fanns i huset en bostadslägenhet för en av ortens polismän.

Tingshuset Karlshall revs drygt femton år sedan. Bland de större händelser som timat innanför dess väggar kan nämnas undertecknande av Alfred Nobels testamente. Om denna händelse har vi saxat följande ur en från den tiden bevarade notis:

Alfred Nobel, som avled ogift, hade genom i Paris den 27 november 1895 upprättat och av 4 svenskar bevittnat testamente, som i bevakningsändamål anmäldes vid Karlskoga häradsrätt den 13 februari 1897, på det sätt förfogat över sin ofantliga förmögenhet, att med undantag av åtskilliga donationer till

personer som stått honom nära, av återstoden bildas en internationell fond för den vetenskapliga forskningens befrämjande, varigenom densamma snart sagt kommer hela mänskligheten tillgodo."

Nästa skrift är från Karlskoga Bergslags Hembygdsförening "Karlskoga tingslags tidigare tingshus - Tings- och rådhusinventeringen 1996 – 2007". Den är skriven av Eva Löfgren, Ylva Blank, Henrik Borg, Elsa Trolle-Önnerfors, Johanna Roos. I den står det följande:

Tingshuset Karlshall 1883-1945
Tingshuset Karlshall var beläget vid kyrkan i Karlskoga (Karlshall stadsäga 307, se Karlskoga Tidning 15 augusti 1905). I projektet Tings- och rådhusinventeringens arkiv, Karlskoga tingsrätts arkivlåda finns ett stort antal tidningsartiklar som behandlar uppförandet, ombyggnaden och rivningen av Karlshall. Huset byggdes 1882-83 men genomgick en omfattande om- och tillbyggnad redan 1905 under ledning av Örebroarkitekten Magnus Dahlander. Tingshuset var byggt av trä, i en våning med inredd vind. Det var från början ett ganska enkelt hus. Förändringarna 1905 innebar bland annat att tingssalen fick en femsidig tillbyggnad för rätten och att en stor

genomgång tvärs genom huset tog upp. Dessutom fick huset ett litet torn på taket och smyckades med snickarglädje. Tingshuset revs 1945, då det nya tingshuset stod färdigt. Arresten finns dock kvar och används numera som konsthall. Det är en långsträckt ljusputsad byggnad i en våning. Karlshall är mest känt som tingshuset där Alfred Nobels testamente lagfors.”

Någon klok människa har sagt att det är viktigt att veta sin historia både i stort och smått, både för att förstå det förflutna och att kunna bygga på det kommande – för framtiden. I dag är släktforskning mycket populärt. Det är också viktigt att veta om sin omgivande miljö vad den har att berätta. Vi som kommer utifrån till Karlskoga kanske ser saker från ett annat perspektiv än karlskogabor själva som är födda här och har bott här länge. Ansvaret ligger

på oss själva men också på våra politiker att värna om vårt historiska arv. Varje gång man gör ett beslut att ändra eller riva något gammalt bör man göra en noggrann konsekvensanalys, vad denna byggnad har haft för betydelse för bygden och vad kan den ha för betydelse i framtiden.

Jag ka bara drömma om vad som hade kunnat hända och bli om Tingshuset Karlshall hade fått stå kvar!

*Text och foto
Jaana-Kaisa Björk,
Nobelvännen*

Tingshuset efter renoveringen 1905. På den tiden fanns det polisstation i huset och också en bostadslägenhet för en av ortens polismän. Bilden är från bildarkiv på Karlskoga Bergslags Hembygdsförening.

T.v: Tingshuset Karlshall, vinterbild. Bakom tingshuset skymtar "Finkan" nuvarande Karlskoga Konsthall. Foto R. Tilander, Karlskoga- Bergslags Hembygdsförening.

Karlskoga Konsthall i dag, som en gång i tiden var "Finkan" bakom Tingshuset. Ovanför Konsthallen syns det vackra huset Bredablick.

Högtidstal till Alfred Nobels minne

2018-12-10 av Per H Aspeli,
Karlskoga-Nobel Rotary Karlskoga

I dag firar vi Alfred Nobel med att skjuta salut; drygt 185 år efter hans födelse.

Alfred Bernhard Nobel föddes den 21 oktober 1833 i Stockholm. Föräldrarna var Immanuel d.y. och Karolina Andriette. Pappan var uppfinnare, byggmästare och vapenkonstruktör. Hans syskon var Emanuel, Robert, Ludvig, Henriette, Emil Oscar, Rolf, och Betty Karolina. Nobel härstammar från ätten Nobelius.

Alfred Nobel hann uträtta mycket under sitt liv. Framför allt som uppfinnare och upphovsman till 355 patent. Det saknades inte inspiration och förebilder för den blivande uppfinnaren. Hans far, Immanuel Nobel, uppfann en gummimadrass, och grundade i samband med detta en gummifabrik. I de sena tonåren fick Alfred Nobel tillfälle att träffa, och inspireras av, John Ericsson, den värmländske upphovsmannen till en förbättrad propeller, pansarskepp, torpeder och mycket annat. Sina första egna patent fick Alfred Nobel 1857 och 1859, dvs. när han var i 25-årsåldern. Dessa patent avsåg mätapparater för gas, lufttryck och vätskor.

Sverige var tidigt ute med framstående forskning inom sprängämneskemi, och mycket av svensk sprängämnesindustris framväxt beror givetvis på Al-

fred Nobel. Hans första sprängämnesrelaterade patent år 1864 avsåg dels en tändhatt och dels ett sätt att framställa nitroglycerin. Hans experiment för att få fram en stabilare och mer lätthanterlig form av nitroglycerin resulterade i ett patent på dynamit redan 1867. Detta anses vara en av Alfred Nobels största uppfinningar.

En andra betydande uppfinning gjordes 1875, nämligen spränggelatinet, som, förutom att det är stabilt och effektivt, också kan användas under vatten.

En tredje av Alfred Nobels största uppfinningar är ballistit, som är ett röksvagt krut, och ett patent för detta meddelades 1887. En fördel med det röksvaga krutet var att man slapp den besvärande siktförsämring som uppstod på slagfältet, när svartkrut tidigare användes i kanonerna. Röksvaga krut var så eftersträfvansvärda, att uppfinningen i princip kopierades av en av Nobels tidigare medarbetare. Dock fanns en mindre skillnad beträffande det lösningsmedel som användes vid tillverkningen. Detta resulterade dessvärre i en komplex patenttvist i England.

Alfred Nobel lät sig inte nedslås utan fortsatte sitt uppfinnande. En lång rad av hans patent avser förbättringar av sprängämnen och tillverkningsmetoder

för sprängämnen. Olika förbättringar av tändrör, patroner, vapen, projektiler och torpeder har också varit föremål för Alfred Nobels patenterade uppfinningar. Dessa teknikområden har haft en stor betydelse för Karlskogas industriliv på Alfred Nobels tid och fram till våra dagar. Än idag har också ett betydande antal företag i Karlskoga en omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet, och patent söks och

beviljas kontinuerligt. Han erhöll bl. a hedersutmärkelserna Hederslegionen och Nordstjärneorden.

Alfred Nobel dog 1896 av ett slaganfall i sin villa i San Remo, Italien, Han blev 63 år. Låt oss se Alfred Nobel som en inspiration för ett vitalt och levande Karlskoga, där vi fortsatt strävar efter utveckling och förbättringar. Låt oss härmed utbringa ett fyrfaldigt leve för hans anda! Den leve!

Söderberg BYGG

070-533 84 62

Foto Wikipedia, © Johan Fredriksson

Nobelmuseet i Stockholm byter namn till Nobel Prize Museum

Byggnationen på ny Nobelcenter på Blasieholmen i Stockholm blir inte av. I samband med beslutet gör man om i organisationen och slår ihop den tänkta verksamheten med Nobelmuseet i Stockholm under nytt namn Nobel Prize Museum. Erika Lanner, som har jobbat på Nobelmuseet i Stockholm 13-år är tillsatt som ny VD. Hon kommer att leda vidare det kommande innovationsarbetet. Lokalbehovet är stort och man arbetar vidare med frågan med Stockholms stad. (Källa. Svenska Dagbladet)

Namnbytet ger mer tydlighet och rättvisa till alla tre Nobelmuseer, som finns. Nobel Prize Museum i Stockholm är museum för Nobelpriser och Nobelpristagare. Museet i Oslo, Nobels Fredscenter, är museum för fredspriset och fredspristagare. Alfred Nobels Björkborn är Nobelmuseet i Karlskoga, som är Museum för Alfred Nobel som person, hans bakgrund och livsgärning. Vi ser med tillförsikt på de möjligheter, som den här förändringen ger oss i Karlskoga.

Nobelvännen

På hållbar väg Tillsammans

Energi & Miljö

www.karlskogaenergi.se

MEDLEMSINFORMATION m.m.

Hemsida: www.nobelvannen.se

Vår ansvarige för hemsidan i styrelsen heter Olof Frisk. Du kan läsa på hemsidan det senaste som har hänt och kommer att hända:
www.nobelvannen.se.

Medlemsavgift för 2019

Betalas in fr.o.m. januari 2019

<u>Medlem</u>	<u>Avgift</u>
Enskild	150 kr
Familj	300 kr

Medlemsavgift betalas på bankgiro nr: 5967-5074.

Skriv ditt namn, adress och e-mail-adress på inbetalningen. OBS! Byter du postadress eller mailadress låt oss veta det. Skicka det till
Anita Öjendal, Trestegsvägen 6,
69154 Karlskoga eller via mail:
anita@ojendal.se Se vidare info på vår hemsida: www.nobelvannen.se

Medlemskort

Du får ett medlemskort med i denna tidning. Medlemskortet finns längst bak i tidningen. På den ena sidan finns ditt namn och adress och på den andra Nobelmuseets Vänners logo. Klipp ur det längs den streckade linjen och använd det när du t.ex. besöker museet.

Gratis inträde till Nobelmuseet

Du får gå gratis till Nobelmuseet om du är medlem. Säg det bara i kassan på Kaféet där man köper biljetter och visa ditt medlemskort.

Café Alfred Nobel

Caféet finns i en underbart vacker herrgårdsmiljö i anslutning till Alfred Nobels Björkborn och Nobelmuseet i Karlskoga. Ägarna Kirsti Vilde och Leif-Erik Loiske-Lund hälsar att i caféet serveras lättare luncher och hembakt kaffebröd. På uteserveringen på stallbacken har man fin utsikt över herrgården. Skulle man hellre vilja slå sig ner på en filt i äppellunden eller i den vackra parken ordnar man självklart med fikakorgen/matsäcken.

Öppettider

Under vinterhalvåret är caféet öppet-tisdag till lördag kl. 11-16

Telefon: 073-844 30 30

Mail: info@cafealfrednobel.se

*Klipp ur
och spara!*

MEDLEMSKORT

Nobelmuseets vänner

2019

Kontaktinformation Nobelmuseet i Karlskoga

Björkbornsvägen 10, SE-691 33 KARLSKOGA

Tel: 0586-834 94

E-post: info@nobelkarlskoga.se

www.nobelkarlskoga.se

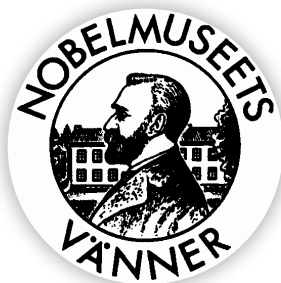
Anneli Lyckeborn

platschef 070-298 93 46, 0586-245 245

anneli.lyckeborn@nobelkarlskoga.se

B

Returadress: Anita Öjendal, Trestegsvägen 6, 69154 Karlskoga

Händer i vår på Nobelmuseet där Nobelvännerna medverkar

- **Lördagen den 30 april kl. 18.00**
Valborgsfirande 2019 på gårdsplanen på Nobelmuseet.
Värtal av Kommunstyrelsens ordförande, Tony Ring.
Se närmare information på www.nobelkarlskoga.se och
www.nobelvannen.se samt i dagstidningarna.
- **Onsdagen den 12 juni kl. 19.00**
Konsert på Björkborns Herrgård NOBELKVINTETEN MED
VÄNNER med Magnus Ek som solist